

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om upphävande av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen och ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 april 2001 regeringens proposition med förslag till lag om upphävande av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen och ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal (RP 33/2001 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i saken. Utlåtandet

(GrUU 19/2001 rd) ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Tuija Wilska, finansministeriet
- ordföranden, förvaltningsrådet Esa Aalto och vice ordföranden, justitierådet Kati Hidén, Korkeimpien oikeuksien tuomarien yhdistys ry.

Dessutom har ett skriftligt utlåtande lämnats av — justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen skall upphävas. Lagen om statens tjänstekollektivavtal föreslås bli kompletterad med en bestämmelse, som bemyndigar finansministeriet att fatta beslut om dessa domares tjänstevill-

kor. Vidare föreslås bestämmelser om att lagen om statens tjänstekollektivavtal inte i övrigt skall tillämpas på dessa domare, om att deras arbetsfred tryggas och om besvärsförbud.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt sedan de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

*Detaljmotivering**Behovet av en översyn*

Den gällande lagstiftningen medger inte att lönerna för domarna vid de högsta domstolarna justeras på tillbörligt vis, trots att deras relativa lönestatus har försvagats jämfört med de högsta statliga tjänstemannalönerna. Snedvridningen hade uppstått redan när den gällande lagen trädde i kraft. Utskottet hänvisar till sin beskrivning av uppkomsten av detta system i sitt betänkande FvUB 22/1998 rd.

Riksdagen har i linje med förvaltningsutskottets ovan nämnda betänkande förutsatt att lönerna för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen justeras och ställs på den nivå i förhållande till de högsta tjänstemannalönerna inom statsförvaltningen som de hade innan den s.k. lönelagen trädde i kraft. Vidare har lagutskottet (LaUU 7/1999 rd, LaUU 11/2000 rd) och förvaltningsutskottet (FvUU 14/2000 rd, FvUU 15/2000 rd) i olika sammanhang uppmärksammat behovet av att rätta till lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna.

Grundlagsutskottets utlåtande

Av grundlagsutskottets utlåtande framgår att det första lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men att det andra måste behandlas enligt 73 § grundlagen. I vanlig lagstiftningsordning kan dock i stället för lagförslagen i propositionen behandlas ett lagförslag med bestämmelser om lönerna och andra anställningsvillkor för de domare som avses i propositionen.

Generellt om den föreslagna regleringen

Med anledning av grundlagsutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet att lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991) inte upphävs, utan att det precis som nu föreskrivs om lönerna för dessa domare och justering av deras löner i lagens 1 §, men med hänsyn till regeringens syfte

med regleringen. Då kan det andra lagförslaget förkastas som obehövligt.

Lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna

Utskottet föreslår att det i 1 § 1 mom. i den så kallade lönelagen föreskrivs att lönen för presidenten i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen är 52 705 mark i månaden och en ledamots lön 44 795 mark i månaden. Meningen är att dessa löner skall träda i kraft den 1 juli 2001.

Därmed svarar presidenternas löner mot lönen för justitiekanslern i statsrådet och ledamöternas löner mot statens löneklass A 34 jämte tillägg.

I paragrafens 2 mom. föreslår utskottet att lönerna enligt 1 mom. justeras i motsvarighet till vad statsrådet beslutar om grunderna för justering av månadslönerna för de tjänstemän inom statsförvaltningen som avses i 26 § statstjänstemannalagen (750/1994). Om deras löner har ingåtts ett avtal enligt 44 § i sagda lag. Meningen är att justeringsbesluten skall fattas à jour med de av statsrådet beslutade grunderna för justering av avtalslönerna. Utskottets förslag förenklar det nuvarande arrangemanget med justering i två steg av lönerna för domarna i de högsta domstolarna.

Utskottet föreslår att finansministeriet i 1 § 3 mom. dessutom ges i uppgift att ge akt på lönerna för domarna i de högsta domstolarna och deras löneutveckling i relation till lönerna för de högsta tjänstemännen på annat håll inom statsförvaltningen och deras löneutveckling samt att fatta beslut om sådana lönehöjningar för domarna som de iakttaga förändringarna ger anledning till. Uppföljningen täcker därmed både månadslönernas nivå och utvecklingen mellan olika nivåer och en jämförelse också med andra av de högsta tjänstemännen än de som avses i 2 mom. Uppföljningsförpliktelsen gäller tiden efter det att lönejusteringarna enligt 1 § 1 mom. i den nu aktuella lagen har trätt i kraft. Lagförslagets 3 mom. utgör ett slags säkringsmekanism

för att domarlönerna inte skall släpa efter statens övriga högsta tjänstemäns löner ens i det fall att lönenivån för dessa tjänstemän utvecklas även på något annat sätt än vad som avses i 2 mom. Momentet avser att säkerställa att lönestatus för domarna i de högsta domstolarna håller sig på den nu föreskrivna nivån i relation till statens övriga högsta tjänstemän. Uppföljningen enligt detta moment bör vara regelbunden.

I det stora hela uppfyller den reglering som utskottet föreslår de nödvändiga kraven visavi domarnas oavhängighet.

Tekniska justeringar

Enligt 2 § 3 mom. i den gällande lagen tillämpas på kostnadsersättningar för tjänsteresor som presidenterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen har företagit utomlands vad som i detta avseende skall iakttas i fråga om justitiekanslern i statsrådet och kommendören för försvarsmakten.

Bestämmelsen grundade sig en gång i tiden på att statens tjänstemän i statens resereglemente var indelade i två reseklasser beroende på sin ställning. Indelningen av tjänstemän i reseklasser har strukits i resereglementet och därmed kan 2 § 3 mom. strykas som obehövligt.

I 5 § lönelagen finns bestämmelser om extraordinarie ledamöter. I lagstiftningen om de högsta domstolarna har de extraordinarie ledamöterna blivit visstidsledamöter. Därför föreslår utskottet att 5 § ändras.

Vidare föreslår utskottet att 5 a § 1 mom. ändras i överensstämmelse med andan i det uttalande som riksdagen antog i samband med grundlagsreformen att ministeriets behörighet bör anges i lagförslagen genom att ministerierna nämns vid namn (RSv 262/1998 rd). Samtidigt föreslås att finansministeriet fastställer de löner som skall betalas utifrån 1 § 2 och 3 mom., när lönerna enligt 1 § 1 mom. träder i kraft direkt med stöd av lag.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår förvaltningsutskottet vördsamt

att det första lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att det andra lagförslaget förkastas.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut (*utesl.*)

upphävs i lagen den 25 januari 1991 om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991) 2 § 3 mom. samt

ändras 1 och 5 § samt 5 a § 1 mom., av dessa lagrum 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 352/1999 och 5 a § 1 mom. sådant det lyder i sistnämnda lag, som följer:

1 § (Ny)

Bestämning och justering av lönerna

Lönen för presidenterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen är 52 705 mark i månaden och för ledamöterna 44 795 mark i månaden.

De löner som avses i 1 mom. justeras i motsvarighet till det som statsrådet bestämmer om grunderna för justering av månadslönerna för sådana i 26 § statstjänstemannalagen (750/1994) angivna tjänstemän inom statsförvaltningen vars löner omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen.

Utöver vad som bestäms i 2 mom. skall finansministeriet ge akt på hur förhållandet mellan lönerna för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen och månadslönerna för de övriga högsta tjänstemännen inom statsförvaltningen utvecklas och förhållandet mellan deras utveckling samt besluta om höjning av domarnas löner på grundval av de förändringar som konstaterats vid uppföljningen.

2 §
(Utesl.)

5 § (Ny)

Ledamöter för viss tid

Vad som i denna lag stadgas om ledamöter i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt om ledamöternas tjänster och om innehavare av dessa tjänster tillämpas även på (utesl.) ledamöter för viss tid.

5 a § (Ny)

Fastställande av avlöningen och besvärsförbud

Finansministeriet fastställer de löner som utbetalas med stöd av denna lag med undantag för de löner som avses i 1 § 1 mom.

Ikraftträdelsebestämmelse (Ny)

Denna lag träder i kraft den 2001.

Om lagen träder i kraft mitt under en kalendermånad iakttas de löner som avses i 1 § 1 mom. dock från och med ingången av den kalendermånad som följer efter tidpunkten för lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 5 juni 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Paula Lehtomäki /cent

Hannes Manninen /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Ossi Lantto.

FvUB 7/2001 rd — RP 33/2001 rd